

Täysistunto

Torstai 8.12.2016 klo 15.59—0.33

2.2. Suullinen kysymys koulutuksen tasa-arvosta (Outi Alanko-Kahiluoto vihr)

Suullinen kysymys SKT 133/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Seuraava kysymys, edustaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

16.26 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr:** Arvoisa puhemies! Tuore Pisa-tutkimus osoittaa, että alueelliset oppimiserot Suomessa ovat kasvaneet. Pääkaupunkiseudulla menestytään selvästi muuta Suomea paremmin, Itä- ja Länsi-Suomi menestyvät heikommin. Kaupungeissa oppilaat menestyvät maaseudun oppilaita paremmin.

Tulevaisuudennäkymillä on suuri merkitys koulumotivaatiolle ja koulumotivaatiolla suuri merkitys koulussa pärjäämiselle. Suurilla kaupunkiseuduilla on nuorille enemmän tulevaisuudennäkymiä, enemmän koulutusmahdollisuuksia ja vetävämmät työmarkkinat kuin harvaan asutuilla alueilla. Syrjäseuduilla on myös karsittu koulutuspaikkoja etenkin ammatillisesta koulutuksesta, ja hallituksen jo päättämät säästöt ammatilliseen koulutukseen tulevat viemään koulutuspaikkoja lisää. Peruskoulun jälkeiseen koulutukseen (Puhemies koputtaa) hakeutuminen tarkoittaa yhä useammin muuttoa pois kotoa, ja etenkin poikien kohdalla tälle on usein korkea kynnyks: monet jäävät kotiin ja ilman koulutuksen tuomaa osaamista.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Mikä on kysymys?

Kysynkin opetusministeriltä: miten aiotte turvata nuorten toisen asteen koulutuksen mahdollisuudet koko maassa?

16.28 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsenäisyyspäivänä saimme tosiaan uudet Pisa-tulokset, ja ne osoittivat sen, että suomalaiset nuoret ovat edelleen maailman kärkeä oppimistuloksissa, mutta huolisuuntia meillä on useita, ja ne liittyvät poikien tilanteeseen ja oppimiseroihin ja koulutuksen tasa-arvoon oikeastaan kolmesta näkökulmasta.

Tyttöjen paremmat oppimistulokset suhteessa poikiin on ilmiö, johon meidän pitää kiinnittää huomiota, koska se näkyy sitten myöhemmällä iällä myöskin poikien kasvavissa syrjäytymisluvuissa. Toinen on sitten alueiden välinen tasa-arvo, jossa ensimmäistä kertaa nähtiin merkkejä siitä, että alueiden välillä on oppimistuloksissa eroa, kun edelleen kuitenkin on niin, että koulujen väliset erot Suomessa ovat ihan niitä maailman pienimpiä. Sitten lisäksi on monia muitakin suuntia, mitä tämä Pisa meille osoittaa, mitä on tulevaisuudessa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

pohdittava: ihan tärkeimpänä sosioekonomisen taustan vaikutus, joka Suomessa on vahvistunut (Puhemies koputtaa) suhteessa oppimistuloksiin.

Eli paljon toimia, ja myöskin tutkijoiden vastauksia haetaan, miten näihin suuntiin voitaisiin puuttua.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää tästä lisäkysymyksen, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

16.29 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa opetusministeri kertasi hyvin Pisa-tutkimuksen tulokset. Tosiaankin alueelliset oppimiserot ovat kasvaneet, kuten jo totesin kysymyksessäni. Samoin hyvin huolestuttavaa on se, että poikien osaaminen on puoli vuotta tyttöjen osaamista jäljessä. Näiden tulosten keräämisen sijasta olisin mielelläni kuullut opetusministerin kertovan, mitä hallitus nyt aikoo tehdä sille, että tämä Pisa-tutkimus on Suomen kannalta nyt hyvin huolestuttavaa luettavaa. Kuinka aiotte parantaa tyttöjen ja poikien välistä tasa-arvoa? Miten tulevaisuudessa aiotte toimia, jotta myös pojat voisivat menestyä perusopetuksessa?

16.30 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä on hyvä jatkaa niillä toimilla, joita on jo käynnistetty tämän puolentoista vuoden aikana, mikä on siitä Pisa-tulosten keräämisestä tähän päivään kulu-
nut. Uudet opetussuunnitelmat ovat voimassa peruskouluissa tästä syksystä alkaen, ja se on tietysti iso muutos. Siinä nimenomaan kiinnitetään huomiota niihin motivaatiotekijöihin ja pyritään houkuttelemaan tietysti sitä oppimisen iloa myöskin poikien kohdalla yksilöllisemmällä pedagogiikalla ja myöskin uusilla tavoilla oppia. Esimerkiksi vaikkapa digitalisaatiolla, jonka tarkoituksenmukaista, pedagogisesti viisasta käyttöä kannatan, voidaan vaikuttaa jo tutkitustikin esimerkiksi poikien oppimismotivaatioon.

Lisäksi meillä on tämä Uusi peruskoulu -ohjelma, joka tukee uusien opetussuunnitelmien käyttöönottoa, ja siinä on 90 miljoonan euron panostus, josta 60 miljoonaa on opettajankoulutukseen, joka on se suomalainen vahvuus. Ja tässä on käytössä nyt ensimmäistä kertaa niin sanottu tutoropettajamalli, eli saamme tuotua sitä opettajien ammatillista kehittymistä jokapäiväiseen (Puhemies koputtaa) arkeen kouluihin.

16.31 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuon Pisa-tutkimuksen yksi merkittävä tieto — ei uusi, mutta korostunut — oli kotitaustan merkitys. Se liittyy tähän vanhempien sosioekonomiseen asemaan. Minulla on tässä tuore tutkimus, jota meille edustajille jaettiin: lasten suhteet vanhempiin kokee 90 prosenttia hyviksi, 60 prosenttia yläkoululaisista ei syö yhtä aikaa perheen kanssa, 12 prosenttia lukiolaisista kärsii läheistensä alkoholinkäytöstä. Siis haluan nostaa vahvasti keskusteluun myöskin vanhempien ja vanhemmuuden merkityksen.

Ja, arvoisa perheministeri Rehula, vähän nyt jatketaan tätä edustaja Ihalaisen näkökulmaa: voisitteko vielä jossain juhlapuheessa korostaa vanhempien vastuuta esimerkiksi niin, että vanhemmat muistaisivat vähintään kerran viikossa kysyä, mitä sinne kouluun kuuluu?

16.32 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esimerkillä on väliä. Juhlapuheillakin on merkitystä, mutta todellisuudes-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

sa ja arjessa on merkitystä sillä, että vanhemmat huolehtivat lapsistaan ja vanhemmat välittävät siitä, mitä lapselle kuuluu, miten arjessa menee, onko päivä sujunut. Tiedän kokeemuksesta, että joskus vastaukset ovat yhden kirjaimen ja kolmen kirjaimen mittaisia, mutta siitä huolimatta ne kysymykset kannattaa tehdä: Mitä kuuluu? Miten koulupäivä meni?

Juhlapuheita tarvitaan, ja niitä pitää pitää. Meidän pitää omilla esimerkeillämme kaikkien kansanedustajienkin muistaa se, mikä merkitys esimerkillä on välittämisen ja huolenpidon osalta. Mutta kyllä siellä kotona tapahtuvat asiat ovat vanhemmuutta, ne ovat isänä ja äitinä, vanhempina, olemista, ja sinne ei nyt toivottavasti tarvitse lain kirjaimella mennä.

16.33 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Noihin Pisa-tutkimuksen tuloksiin todella sisältyy meidän kaikkien kannalta vakava viesti, joka pitää ottaa tosissaan, ja se on se, että eriarvoisuus on kasvussa sekä alueilla että kaupunkien sisällä ja toisaalta vanhempien tulot ja vanhempien varallisuus vaikuttavat oppimistuloksiin.

Minusta tätä asiaa pitäisi lähestyä tässä Lauri Ihalaisen hengessä, että tämä on yhteinen asia. Kaikessa ei ole kysymys myöskään lainsäädännöstä, vaan siitä, miten me kohtaamme ihmisiä, miten me autamme nuoria löytämään toisensa. Se, mitä kouluissa voitaisiin tehdä — siellä voidaan tehdä paljon. Hallitus tekeekin paljon nimenomaan peruskoulun puolella. Kysymykseni koskee sitä, voitaisiinko vielä enemmän tehdä siinä, että menisimme rohkeasti sektorirajojen yli sosiaali- ja terveysministeriön puolelle, lähtisimme rakentamaan perheitten tukipalveluita paljon vahvemmin kouluihin eri puolilla Suomea, neuvolatoimintaa, kunnallista kotiaputoimintaa vielä vahvemmin kouluihin integroida. (Puhemies koputtaa) Tämähän on hallituksen kärkihanke. Toivon sille menestystä ja sitä, että se edistyy vahvasti.

16.34 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan, juuri näin, eli yksi hallituksen kärkihankkeista on lapsi- ja perhepolitiikan muutosohjelma, jolla pyritään yhteensovittamaan olemassa olevia palveluja nykyistä paremmin niin, että lapset ja nuoret saavat tukea ja että perheet saavat tukea tehtävissään, kasvatustehtävässä. Me tarvitsemme myöskin vahvempaa kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Tässä meillä on pitkät perinteet. Meillä on vanhemmilla vahva vastuu, kasvatustuu, jota koulu sitten voi tukea. Mutta meidän pitää kiinnittää huomiota myös siihen, että kaikilla perheillä ei ole voimavaroja eikä kykyä tukea omia lapsia ja nuoria ja heidän koulunkäyntiään riittävästi, ja tähän sosioekonomisen taustan kasvaneeseen vaikutukseen oppimistuloksiin meidän täytyy suhtautua erittäin vakavasti, koska meidän suomalaisen peruskoulun ihan kantava ajatus on ollut se, että jokaisella lapsella ja nuorella on taustasta riippumatta mahdollisuus laadukkaaseen koulutukseen ja päästä elämässä eteenpäin. Siitä syystä tarvitaan niitä panostuksia esimerkiksi opettajankoulutukseen ja (Puhemies koputtaa) erilaisiin tapoihin, millä voidaan vaikuttaa siihen, että jokainen lapsi ja nuori saa olla oma ainutlaatuinen itsensä siellä koulussa.

16.36 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! De nya läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen utgår från att eleverna tas med i utvärderingen, hur väl de lär sig och på vilket sätt de lär sig. Det här är bra och konstruktivt, för det hjälper hela skolsamfundet att komma på de bästa sätten för eleverna att lära sig.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

Arvoisa puhemies! On oikein ja erittäin tärkeätä, että uudet perusopetuksen opetussuunnitelmat lähtevät siitä, että oppilaat otetaan mukaan arvioimaan, miten he oppivat ja miten he oppivat parhaalla mahdollisella tavalla. Oppimisen tulisikin olla keskiössä, kun tehdään uudistuksia. Aina tulisi lähteä siitä. Nyt kysynkin: miten hallitus tulee takaamaan, että ehkä laajempi, (Puhemies koputtaa) tarkempi analyysi oppimisesta johtaa konkreettisiin toimenpiteisiin, kun tehdään uudistuksia?

16.37 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä oli hyviä huomioita. Olen ihan samaa mieltä. Meidän Uusi peruskoulu -ohjelmassa on kolme keskeistä tavoitetta, joista yksi on oppijälähtöisyys, eli tunnistetaan erilaiset tavat oppia ja se, että me olemme kaikki erilaisia ihmisiä ja opimme eri tavalla ja myöskin eri tahtia, että koulussa saisi olla oma itsensä ja löytää ne omat vahvuutensa. Toinen on maailman parhaat opettajat, eli panostetaan opettajien koulutukseen ja myöskin opettajien kykyyn vastata hyvin muuttuneisiin tilanteisiin kouluissa, erilaisiin tilanteisiin. Sitten on avoin ja yhteisöllinen toimintakulttuuri, johon liittyy jatkuva kehittäminen ja uuden löytäminen ja etsiminen.

Valtakunnan tasolla teemme tällä hetkellä työtä oikeastaan kolmesta näkökulmasta: Meillä on parlamentaarinen ryhmä, joka pohtii peruskoulun pitkän aikavälin kehittämistä. Meillä on tarkoitus perustaa ihan näillä hetkillä toimintaryhmä, johon tulevat keskeiset sidosryhmät pohtimaan. Kolmanneksi on tutkijaryhmä, jotta saamme sen ihan viimeaikaisimman tutkimustiedon parhaaseen mahdolliseen käyttöön peruskoulun kehittämisessä. (Mikaela Nylander: Loistavaa!)

16.38 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Peruskoulu on ollut tärkein tasa-arvottava tekijä suomalaisessa yhteiskunnassa. Se, että meillä on nyt niin korkea koulutustaso, se, että me olemme maailman johtavia maita, perustuu sille viisaalle päätökselle, että siirryimme peruskouluun. Se tarkoitti sitä, että taustassa olevia eroja pystyttiin tasaamaan. Se merkitsi sitä, että alueellisesti annettiin tasa-arvoista koulutusta. Jokainen pystyy opiskelemaan vanhempien koulutustaustasta tai varallisuudesta riippumatta niin pitkälle kuin omat halut ja kyvyt riittävät.

Nyt näissä Pisa-tutkimuksen tuloksissa on mainittu alueellisten erojen kasvu, tyttöjen ja poikien välisten oppimiserojen kasvu, mutta ennen muuta tämä iso kysymys on sosioekonominen kysymys eli se, että vanhempien koulutustausta ja vanhempien varallisuustausta alkavat vaikuttaa paljon enemmän kuin aikaisemmin oppimistuloksiin.

Esitän kolme konkreettista keinoa: luokkakokojen pienentämiseen erillismääräraha, tutkiopetuksen lisäämiseen erillismääräraha ja koulutuksessa panostus opettajiin (Puhemies koputtaa) niin, että he pystyvät yhteisöllisyyttä vahvistamaan kouluissa. Mitä sanotte näistä kolmesta ehdotuksesta, ministeri Grahn-Laasonen?

16.39 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kuitenkin muistuttaa, kun tätä keskustelua käydään, että varmasti lähestulkoon mikä tahansa maailman maa olisi valtavan ylpeä ja onnellinen niistä oppimistuloksista, mitä suomalaisilta oppilailta ja opiskelijoilta mitataan, eli meillä on erinomainen peruskoulu edelleen tänäänkin. Mutta se ei tarkoita sitä, ettemmekö ottaisi erittäin vakavasti niitä huolia, joita tämä tutkimus osoittaa, ja sitä suuntaa, joka on väärä. Eli ei voi olla niin, että olemme tyytyväisiä tilaan, jossa oppimistulokset ovat laskussa ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

jossa esimerkiksi sosioekonominen tausta alkaa Suomessa yhä vahvemmin näkyä. Näin ei voi olla.

Siitä syystä on uudet opetussuunnitelmat, siitä syystä on Uusi peruskoulu -ohjelma. Siitä syystä on 60 miljoonaa opettajankoulutukseen, siitä syystä ensi vuoden alusta valtakunnallistetaan tämä Luma-keskustoiminta eli luonnontieteet ja matematiikka erityisessä fokuksessa. Siitä syystä meillä on Liikkuva koulu, ja siitä syystä teemme pitkän aikavälin visiotyötä, jolla pyrimme löytämään ne tavat, joilla kaikkein vaikuttavimmin voimme vaikuttaa tähän kehitykseen, niin että suomalaiset oppimistulokset saadaan jälleen nousuun. Hyviä ehdotuksia edustaja Arhinmäeltä, kiitos.

16.40 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! On äärimmäisen arvokasta, että välittämisen kulttuurin perään kysytään täällä. Sen ympärillä paljon seisoo tai kaatuu. Mutta kun tuolta koulumaailmasta kuulee viestejä, niin opettajat kertovat, että huomattava osa työajasta menee johonkin aivan muuhun kuin opettamiseen: kaikenlaisiin hankkeisiin ja projekteihin ja laatuarviointeihin ja niin edelleen. Kuulin viikonloppuna, että rehtorien työajasta saattaa mennä jopa kaksi kolmasosaa muuhun kuin siihen lähiyhteisön välttämättömien asioiden johtamiseen.

Mutta kun Pisa-tulokset ovat kertoneet sitä karua kieltä, että tyttöjen ja poikien koulu-menestyserot ovat kasvaneet, niin miten, opetusministeri, suhtaudutte tähän moneen kertaan jo haudattuun ajatukseen opettajankoulutuksen mieskiintiöistä?

16.41 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nimitin tuossa kauden aluksi opettajankoulutusfoorumin, jossa ovat edustettuina kaikki korkeakoulut, jotka tarjoavat Suomessa opettajankoulutusta, ja lisäksi siellä on keskeiset sidosryhmät. Tämä erittäin laajapohjainen ja huomattavan suurta asiantuntemusta sisältävä ryhmä on tehnyt opettajankoulutuksen kehittämisohjelman, joka on hiljattain julkaistu, ja ihan näinä päivinä lähti myöskin hakuun avustuksia, joilla kehitetään opettajankoulutusta edelleen.

Olen sillä asenteella, että tämän opettajankoulutuksen kehittämisfoorumin tehtävä on myös miettiä näitä opettajankoulutuksen sisäänottoon liittyviä kysymyksiä, ja he ovat sen yhdeksi kehittämiskohdaksi nostaneetkin. Voi olla niin, että kiintiöt on vieras ajatus tässä yhteiskunnassa, jossa nyt elämme, mutta olen samaa mieltä siitä, että olisi hyvä, että myöskin miehiä saataisiin enemmän opettajiksi. Se on tietysti iso kysymys, millä tavalla huolehdimme ylipäättään siitä, että Suomessa opettajan ammatti (Puhemies koputtaa) säilyy arvostettuna ja vetovoimaisena, niin että sinne saadaan jatkossakin erinomaisia hakijoita.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ja vielä tähän kysymykseen yksi lisäkysymys.

16.43 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jotta meidän lapsemme ja nuoremme oppisivat hyvin, tarvitaan tietenkin myös opettaja, jolla on aikaa keskittyä opettamiseen. Kun vierailemme Suomen kouluissa — viimeksi kävin itse maanantaina eräässä lukiossa — viesti on usein hyvin samantyylinen eli koetaan, että erilaiset ei-opetukselliset asiat vievät kasvavissa määrin työaikaa. On erilaisia digipalveluihin ja järjestelmiin liittyviä tukitehtäviä, joita kunnat talousvaikeuksissaan ovat karsineet, ja ne kaatuvat opettajien hoidettavaksi. On erilaisia oppilashuoltokysymyksiä, jotka kasvavissa määrin ovat opettajien vastuulla, kun oppilashuollon resurssit ovat tiukoilla. Vaikka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

tämä asia ratkaistaankin monin tavoin myös kunnissa, niin minä peräänkuuluttaisin ehkä hallitukselta ajatuksia siitä, oletteko kiinnittäneet tähän kysymykseen huomiota ja millaisia ratkaisuja näette.

16.44 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan näin kuin edustaja kysyikin, eli oppettajat laajasti raportoivat ja kertovat siitä, että yhä enemmän siitä työajasta menee muuhun kuin opettamiseen. Se onkin tietysti huolestuttava viesti, ja siihen on pyritty reagoimaan. Suomessa on semmoinen ainutlaatuinen tekijä meidän koulutusjärjestelmässä, ja se on opettajien laaja pedagoginen vapaus ja autonomia. Meillä ei ole standardoituja kokeita, meillä ei ole päivän päälle oppisisältöjä määritelty ja niin edelleen. Tämä on semmoinen asia, mikä herättää tosi paljon mielenkiintoa myös kansainvälisesti: miten meidän opettajilla on niin valtavan paljon toimintavapautta ja myöskin mahdollisuuksia olla kehittäjiä ja löytää siinä omassa roolissa niitä ratkaisuja, mikä toimii juuri sille luokalle ja kyseisille oppilaille ja niin edelleen. Meidän täytyy tätä pedagogista vapautta pyrkiä kaikin tavoin varjelemaan. Pieniltä osin tätä norminpurkutyötä ikään kuin tämän paperitaakan vähentämiseksi on jo tehty, ja edelleen näen, että sitä voidaan tehdä jatkossa enemmänkin, jotta opettajien aika voisi mahdollisimman maksimaalisesti tulla käytetyksi nimenomaan oppilaiden kanssa (Puhemies koputtaa) oppilaiden hyväksi.

Kysymyksen käsittely päättyi.